

maalet har altid interesseret ham. Han har derefter dygtigt skildret det danske Folks Livsvilkaar 1864—1914. Betydningsfuldest er dog hans Skildring af Danmark under Verdenskrigen, hvorunder han selv sad i Ministeriet; det er Nutidshistorie, skrevet med rolig Objektivitet. Fhv. Minister H. P. Hanssen har givet en kort, men dybtfølt Skildring af Sønderjyderne under Verdenskrigen.

Idet jeg her hurtig har gennemløbet »Det danske Folks Historie«, vil man forstaa, at jeg betragter det som noget meget betydningsfuldt, at vi har faaet denne nye Skildring, efterat »Danmarks Riges Historie« forlængst har været udsolgt. Det er Redaktionens store Ære at have samlet saa gode Medarbejdere og ført Værket igennem i det beregnede Tidsspand. Ogsaa Afbildningerne er gennemgaaende godt valgte. Nogle Indvendinger kan man dog gøre. Poul Nørlund har i Tilskueren 1928 II 298 f. skarpsindigt paavist, at Sv. Aakjær, Johs. Brøndsted og Vilh. la Cour slet ikke er enige om, hvorvidt og naar der har fundet en ny Indvandring Sted i Danmark. Praktisk vil jeg dog lægge mere Vægt paa noget andet, det, at Værket mangler et Register; Forlæggeren har ikke villet paatage sig den Bekostning, som en saadan Forøgelse af Værkets Omfang vilde have medført, men det var jo nok noget, som Redaktionen enten forud burde have sikret sig i den med ham sluttede Kontrakt eller have taget med i sine Beregninger ved Planlæggelsen. *Kr. Erslev.*

**Rasmus Mortensen: Fra Vejle Vesteregn. Lindeballe Sogn.
Med Træk af Gadbjerg og Ringive Sognes Historie
(Vejle 1929).**

Der er Grund til at henlede Opmærksomheden paa denne Prøve paa klog, velafvejet Hjemstavnsforskning. Indenfor den givne Begrænsning, en valgt lille Plets Historie gennem Tiderne, giver Forf. hvad man maa vente at finde: Bebyggelsens Art og dens vexlende Kaar, de enkelte Gaardes og Bosteders skiftende Ejere, Kirkes og Skolers Udvikling og Skæbne belyst gennem Fundatser, Regnskaber, Indberetninger etc., kort sagt Historiens Gang over Stedet saavidt Kilderne lader os følge den. Om alt dette udlader sig Forf. med priselig Korthed, Lokalstoffet fremlægges med Kommentar til væsentlige Træk, med Tavshed om uvæsentligt. Men derudover giver han meget mere. Ikke blot en Beskrivelse af Egnens Natur med kort Gennemgang af de geologiske Forhold,

Udsigter over Stednavne og over endnu levende Sagn, men ogsaa en ypperlig Fremstilling af Skovens Historie samt ikke mindst en paa systematisk Opsøgning i Marken grundet Redegørelse for og kritisk Tolkning af mange Slags Oldtidsminder (Høje, Veje, Bopladser, Jernsmeltesteder), hvorved Forf. viser sig som helt ud selvstændig Iagttager.

Detallerne har i denne Bog, skønt samvittighedsfuldt meddelt, ikke faaet Lov at gro vildt og skjule de større Sammenhænge. Der gives god Besked om Sognehistorien, men samtidig berøres store Spørgsmaal, f. Ex. det om Oldtidens Jernudvinding i Danmark. Forf. har her givet positive selvstændige Bidrag gennem sin Eftervisning af en Række (vel en Snes) gamle Smeltepladser, hvis Natur og Art han har erkendt allerede før Dr. Niels Nielsen i 1922 skrev sin Bog om Emnet. Lindeballe hører til de midtjyske Strøg, hvis Naturforhold afgav særlig gunstige Betingelser for Jernproduktion: Vesteregnes Raastof, Malmen, mødtes her med Østens Brændsel, de store Skove. Det er et interessant Spørgsmaal, hvornaar vi her i Norden begyndte at gøre Jern selv. Som Regel er det umuligt at give en nærmere Tidsbestemmelse af Smeltepladserne — Forf. viser da ogsaa her stor Forsigtighed og gaar i sine Formodninger ikke længere tilbage end til yngre Jernalder (efter c. 500 e. Kr.) — men visse heldige Fundkombinationer (Smeltepladser paa Bund af Høj og i Hustomt) fremkomne i ældre og nyere Tid i Vestfold og paa Øland (se Bergens Museums Aarbok 1926, Fornvännen 1929) har gjort det sandsynligt hvad der i og for sig vilde være naturligt nok, at den hjemlige Fabrikation af Jern er begyndt allerede i Jernalderens ældste Afsnit herhjemme, den keltiske Tid, Aarhundrederne nærmest før Kr. F.

I de arkæologiske Afsnit kommer Forf. ind paa principielle Overvejelser om Muligheden af at paavise Vejforbindelser i Oldtiden, hvor Vejene selv er forsvundet; han gaar her vidt i sin Skepsis, og det trænger maaske ogsaa nok til at siges, at ikke enhver Høj række betegner en Oldtidsvej. — Af Dysser eller andre Storstensgrave mangler ethvert Spor; øjensynlig har Lindeballe-Egnen i Stenalderen været behersket af Enkeltgravsfolket fra Sydvestjylland. — En stor og ret velbevaret (nu fredet) middelalderlig Teglovn ved Lindeballe Kirke gøres der udførlig Rede for.

Hvad man skal mene om den lyngklædte, malerisk beliggende Afsats paa Møllebjergets Sydskraaning østligt i Sognet kan i Virkeligheden ikke bringes ud over Gisninger. Stedet er vistnok Forf.'s Hjerdebarn. Dets Navn »Baldershave« sætter hans Fantasi i stærke Sving, samtidig med at den ellers saa vævre Kritik faar en kortvarig Lamhedsperiode. Men det er ogsaa nederdrægtigt,

at vi ved saalidt. Jeg har ved Besøg paa Stedet selv faaet den Overbevisning, at Bakkens Form er Menneskeværk, men til hvad Formaal? Maaske vil engang en Udgravning kunne føre videre Indtil da kan velbefæstede Sjæle henvises til, hvad Forf.'s livlige Pen fremfører i Afsnittet »Balders Offerplads« — et godt Exempel paa hvorledes en utaalmodig Forsker presser et magert Stof.

Forf. har sin Stil. Hans Sprog er sobert og klart, oplivet med og da ved personligt farvede Indskud. I forholdsvis knap Form har han i Bogen nedlagt et godt, redeligt Arbejde paa vidt forskellige Felter. I mange Henseender kan den være Lokalforskerens et Mønster.

J. Brøndsted.

Wilh. Jesse: Der wendische Münzverein
(Quellen und Darstellungen zur hansischen Geschichte,
hrsg. vom Hansischen Geschichtsverein. Neue Folge
Bd. VI. Lübeck 1928).

For at raade Bod paa det tyske Riges opløste Forhold, saaledes som det gav sig Udslag ogsaa paa Møntvæsenets Omraade, dannedes der i Middelalderens tre sidste Aarhundreder adskillige Møntforeninger mellem flere af de stærkt fremadstræbende Byer. En enkelt Møntforening i Nordtyskland, som blev mere varig end nogen anden, og som fik den største Betydning for Pengeforholdene i Danmark, den vendiske Møntunion, er af Dr. Wilhelm Jesse, Afdelingsleder ved Museet for hamborgsk Historie, blevet indgaaende skildret i ovennævnte Bog, — I et af de indledende Kapitler skildres Møntforholdene ved Nedre-Elben fra det 10. Aarh. til Udviklingen af den lybske Møntfod. De første Mønter i disse Egne er de Efterligninger af Dorestadmønter, som sandsynligvis prægedes i Hedeby allerede i det 9. Aarhundrede. Forfatteren har ikke fundet Anledning til at komme nærmere ind paa disse omdebatterede Mønters Prægested og Alder; hans lange Liste med Literaturhenvisninger bør suppleres med C. A. Nordman: Nordens äldsta mynt (Finskt Museum 1923: 15—32), Axel Ernst: Nogle Bemærkninger om de ældste Hedebymønter (Numismatisk Forenings Medlemsblad VIII, 12. Sept. 1924: 164—176) og Sune Lindqvist: Hedeby och Birka—Slesvig och Birka—Birkamynten (Fornvännen 1926: 1—26, 245—265, 307—334). Det ældste Møntsted ved Nedre-Elben var Bardowiek, som nævnes 965. Først sent (efter 1158) træder Lybæk frem blandt Møntstederne i disse Egne, men efter Bardowieks Odelæggelse 1189 gaar Handelen over til Lybæk. Et af